Cena egz. zł. 1.50

BUCHALTER POLSKI

MIESIĘCZNIK

ORGAN POLSKIEGO ZWIĄZKU BUCHALTERÓW-RZECZOZNAWCÓW, BUCHALTERÓW-BILANSISTÓW I ICH POMOCNIKÓW W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Pod redakcją ANTONIEGO JULJANA SZYLLERA

Rok 3 Warszawa, Styczeń 1930 r. Nr. 1 (23)

Z ŻYCIA ZWIĄZKU

Wieczory poniedziałkowe, dyskusyjne, cieszą się wielkiem powodzeniem, gromadząc ostatnio po 50 — 60 osób. Poza tematami ściśle fachowemi Zarząd Związku postanowił zorganizować cykl odczytów, poświęconych ogólnym zagadnieniom gospodarczym i na inaugurację zaprosił znanego geologa, profesora Politechniki, p. Arnolda Makowskiego, który w dniu 10 lutego r. b. wygłosi odczyt p. t. „Użyteczne źródła energji w Polsce i ich znaczenie dla gospodarstwa".

W poniedziałek dn. 17 lutego r. b. kol. T. Roszko wygłosi referat p. t. „Różnice między rachunkowością samorządową a rachunkowością zwykłą".

Następne dwa poniedziałkowe wieczory dyskusyjne w dn. 24 lutego i 3 marca poświęcone będą referatowi prezesa Związku kol. Ant. Szyllera p. t. „Przykład doniosłości ekspertyzy buchalteryjnej w procesie karnym, połączonym z powództwem cywilnem".

Doroczna zabawa taneczna odbędzie się w sobotę dn. 1 marca r. b. od godz. 9 wieczór do 7 rano w lokalu Zrzeszenia Pracowników P. K. O. (Boduena 4). Stroje wizytowe. Bilety dla członków i ich rodzin po zł. 6, oraz dla gości po zł. 8 sprzedaje kancelarja w godzinach biurowych. Wielu kolegów, zamieszkałych na prowincji, zapowiedziało przyjazd swój z rodzinami, by spędzić kilka godzin na zabawie wspólnej z kolegami-warszawiakami. Szereg niespodzianek, przygotowanych przez ruchliwą Komisję Towarzyską z kol. Srzednickim na czele, rokuje zabawie wielkie powodzenie, jak to miało miejsce po raz pierwszy przed dwoma laty i w roku ubiegłym, gdy uczestnicy zabawy z żalem rozchodzili się po godz. 8 rano.

Stenogramy wieczorów dyskusyjnych, rozsyłane kolegom prowincjonalnym, przyjęte zostały z wielkiem uznaniem. Szereg kolegów stwierdziło, że tylko forma stenogramu ze słowa żywego, djalogu, interesuje Czytelnika bardziej, aniżeli suche zdefinjowanie wyprowadzonej opinji. Brak nawet ostatecznej opinji w poruszonej na wieczorze sprawie, jednakże wydrukowanie stenogramu dyskusji, zmusza czytelnika do indywidualnego zastanowienia się i wyrobienia opinji osobistej. Już tego rodzaju korzyść w postaci zmuszenia czytelnika do zastanowienia się, kto z dyskutujących racjonalniej sprawę ujmuje, jest niezmiernie ważną dla podniesienia poziomu wiadomości fachowych w masie kolegów — buchalterów.

OD WYDAWNICTWA.

Trudności finansowe, z którymi walczy stale wydawnictwo nasze oraz kilkakrotne powiększenia objętości niektórych numerów „Buchaltera Polskiego" zmuszają administrację do niewielkiej, drobnej podwyżki prenumeraty, która w 1930 r. wynosić będzie:

kwartalnie	zł. 4.50	dotychczas	zł.	4,20
półrocznie	„ 8.20	„	„	8.—
rocznie	„ 16.—	„	„	15.—

P.P. Prenumeratorów prosimy o wpłacanie przedpłaty do P. K. O. na konto Nr. 18686 — Polski Zw. Buchalterów-Rzeczoznawców w Warszawie.

W n-rze 2-gim, następnym zamieszczone będą, między innemi:

Rachunkowość samorządowa (ciąg dalszy) — **St. Lipińskiego.**

Polski bilans ubezpieczeniowy (ciąg dalszy) — Dra **T. Seiferta.**

Obliczenia bankowe i kupieckie (ciąg dalszy) — Dra **T. Seiferta.**

Zastosowanie księgowości szwajcarskiej w Kasach Chorych (ciąg dalszy) — prof. **M. Christofa.**

Buchalterja numerowana — **Stan. Łysikiewicza.**

Buchalter Polski

ORGAN POLSKIEGO ZWIĄZKU BUCHALTERÓW-RZECZOZNAWCÓW, BUCHALTERÓW-BILANSISTÓW I ICH POMOCNIKÓW W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Redakcja i Administracja
Warszawa, Nowy Świat 3
telefon 164-04

Miesięcznik

Redaktor przyjmuje w poniedziałki od 6 do 7 wieczór.
Warunki prenumeraty i ogłoszeń na stronie ostatniej.

Rok III. Warszawa, Styczeń 1930 r. Nr. 1 (23)

Dr. T. SEIFERT.

POLSKI BILANS UBEZPIECZENIOWY

TREŚĆ: Wstęp. — Księgi handlowe. — Budowa bilansu. — Wspólny bilans ubezpieczeniowy. — Inwentaryzacja. — Nieruchomości i ruchomości. — Wysokość kapitału zakładowego przedsiębiorstw krajowych. — Podwyższenie i obniżenie kapitału przedsiębiorstw krajowych. — Kapitał zakładowy przedsiębiorstw zagranicznych. — Funkcje kapitału zakładowego. — Koszty organizacyjne. — Rezerwy. — Kapitał gwarancyjny. — Majątek i fundusz ubezpieczeniowy. — Majątek ubezpieczeniowy w obcych walutach. — Wzór majątku funduszu ubezpieczeniowego. — Majątek obrotowy i kapitały obce. — Majątek i kapitał, oddane do zarządu. — Aktywa i pasywa rachunkowe. — R-k s. i z. — Ogólny r-k s. i z. — Pokrycie strat i podział zysków. — Wzór podziału zysków. — Wzór ogólnych kosztów administracyjnych. — Bilans likwidacyjny i konkursowy. — Rewizja. — Publiczne zakłady ubezpieczeń. — Zakończenie.

Bilans ubezpieczeniowy.

(D. U. R. P. 9/1928 i 87/1929).

WSTĘP.

Ustawa pierwsza z dnia 26 stycznia 1928 r. i druga z 12 października 1929 r., uchwaliły jednolite w całem Państwie Polskiem przepisy dla przedsiębiorstw ubezpieczeniowych odnośnie ich czynności i księgowości.

Pierwsza zajmuje się ogólnemi postanowieniami ubezpieczeniowemi — druga zaś budową bilansu i materjalną wartością składników bilansowych.

Obie jednak ustawy nie określają szczegółowo treści czynności czy bilansowania, ale podają tylko ogólne zagadnienia względnie minimalne stawki bilansowe (np. odpisów) pozostawiając szczegóły unormowaniu statutom przedsiębiorstw. Tylko sama forma końcowego zamknięcia t. j. bilansu końcowego wraz z r-kiem strat i zysków — jest szczegółową, — można ją najwyżej rozszerzyć przez szczegółowsze podanie składników bilansowych.

Nowe polskie ustawodawstwo ubezpieczeniowe rozróżnia z uwagi na zakres czynności a z tem i księgowości, cztery rodzaje przedsiębiorstw:

1) Akcyjne spółki ubezpieczeniowe,
2) Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń,
3) Publiczne zakłady ubezpieczeniowe,
4) Małe przedsiębiorstwa ubezpieczeniowe.

Małemi przedsiębiorstwami ubezpieczeniowemi nazywa ustawa pierwsza (art. 20) towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń o ograniczonym zakresie działania, względnie o niewielkiej liczbie członków lub wysokości kwot zawieranych ubezpieczeń, czy wreszcie z powodu niewielkiego obszaru działalności.

Ustawa druga w stosunku do małych przedsiębiorstw nie ma mocy obowiązującej (§ 17) — następnie nie są one obowiązane do prowadzenia ksiąg handlowych (ustawa I, art. 36) jak i ogłaszania bilansów (ustawa I, art. 18) — wobec czego pomija się je w omówieniu.

Księgi handlowe.

(I art. 18 i 36, II — § 1, 4, 5, 6, 7 i 8).

Ustawa pierwsza postanawia: „Zakłady ubezpieczeń obowiązane są prowadzić przepisane prawem księgi handlowe" — a druga uzupełnia tę zasadę przez załączenie różnych wzorów bilansów i rachunków strat i zysków — t. zn., że zakłady ubezpieczeniowe obowiązane są do prowadzenia księgowości podwójnej, a jakie zaś księgi — to określa kodeks handlowy małopolski i Ziem Zachodnich, a mianowicie: muszą to być tego rodzaju księgi, aby dawały pełny obraz czynności i stanu majątkowego przedsiębiorstwa, czyli najmniej: księga inwentarz i kopjał — a kodeks handlowy byłego Królestwa Polskiego dodaje nadto i „Dziennik". Dalsze inne księgi ustalają wiedza księgowości i istota czynności przedsiębiorstwa.

Księgi, a w szczególności zamknięcia mają być prowadzone, względnie zestawione w walucie polskiej.

Rokiem obrotowym sprawozdawczym — ustanowiono rok kalendarzowy.

Termin ogłoszenia zamknięcia rachunkowego ustalono w miesiąc od daty przyjęcia go przez walne zgromadzenie, ale nie później niż 30 czerwca każdego roku.

Pojęcie ogłoszenia zamknięcia rachunkowego zawiera:

1) przedłożenie władzom nadzorczym dokładnego sprawozdania z całej działalności przedsiębiorstwa, jak i jego rozwoju w roku sprawozdawczym wraz z zamknięciem rachunkowem t. j. bilansem końcowym i rachunkiem strat i zysków łącznie ze szczegółowemi wykazami pozycji bilansu (II — § 3e) z podziałem zysków, względnie ze sposobem pokrycia strat,

2) wydanie ubezpieczającym na ich żądanie powyższego zamknięcia rachunkowego z wykazami papierów wartościowych, nieruchomości i ogólnych kosztów administracji,

3) Ogłoszenie bilansu, r-ku strat i zysków i podziału zysków według ustalonego wzoru (patrz niżej „Budowa).

Z istotą ogłoszenia łączy się dla władzy nadzorczej prawo wglądu do ksiąg handlowych.

Budowa bilansu.

Z czterech typów bilansów ubezpieczeniowych (2 dla krajowych przedsiębiorstw, a 2 dla zagranicznych) , z których jeden służy dla celów wewnętrznych t. j. dla władz nadzorczych i wydania ubezpie-

Ogólny bilans ubezpieczeniowy

STAN CZYNNY.

	Ubezpieczenia na życie	Ubezpieczenia inne	Razem
	Złote i grosze		
Zobowiązania akcjonarjuszów z tytułu niewpłaconego kapitału akcyjnego (w spółkach akcyjnych) (tylko w krajowych bilansach) . . .			
Kasa			
Instytucje kredytowe:			
1) Krajowe:			
a) państwowe i Bank Polski . .			
b) inne			
2) Zagraniczne			
Papiery wartościowe z kuponami bieżącemi:			
1) Krajowe:			
a) posiadające bezpieczeństwo prawne			
b) inne			
2) Zagraniczne			
Pożyczki hipoteczne i pożyczki pod zastaw hipotek			
Nieruchomości			
Zaliczki oraz pożyczki pod zastaw własnych polis			
Pożyczki udzielone gminom lub związkom samorządowym			
Pożyczki pod zastaw papierów wartościowych			
Należność z tytułu rezerwy składek zatrzymanych przez zakłady ubezpieczeń w dziale ubezpieczeń:			
1) od nieszczęśl. wypadków Zł.			
2) „ odpowiedz. prawnej „			
3) „ ognia . . . . „			
4) . . . . „			
5) . . . . „			
6) . . . . „ . . .			
Centrala Głównego Przedstawicielstwa (tylko w zagranicznych bilansach)			
Dłużnicy:			
1) oddziały			
2) agenci			
3) różni z tytułu zaległej składki			
4) zakłady ubezpieczeń			
5) inni			
Ruchomości biurowe			
Inne aktywa			
Lokaty stanowiące kaucje (z wyjątkiem gotówki)			
Lokaty funduszów Kasy Przezorności, Pomocy i Emerytalnej (z wyjątkiem gotówki)			
Strata (niedobór bilansowy) . . .			
do przeniesienia			

STAN BIERNY.

	Ubezpieczenia na życie	Ubezpieczenia inne	Razem
	Złote i grosze		
Kapitały i fundusze własne zakładu:			
1) emitowany kapitał akcyjny (akcyj sztuk . . . . . po zł. . . . . .) . .			
2) kapitał organizacyjny (tylko w zagranicznych bilansach) . . .			
3) kapitał zapasowy			
4) rezerwa na należności wątpliwe			
5) (inne kapitały i fundusze własne zakładu — z wyszczególnieniem)			
6) kaucja (tylko w zagranicznych bilansach			
Kapitał zakładowy (w towarzystwach ubezpieczeń wzajemnych) . . .			
Fundusz ubezpieczeniowy:			
A. ubezpieczenia na życie:			
1) rezerwa składek od ubezp. bezpośrednich . . . . Zł.			
2) (inne fundusze techniczne wskazane w planie działalności jako należące do funduszu ubezpieczeniowego — z wyszczególnieniem) . . . . „			
B. ubezpieczenia inne:			
1) rezerwa składek na udział własny w działach ubezpieczeń:			
a) od nieszczęśl. wypad. Zł.			
b) od odpow. prawnej. „ . . .			
c) od ognia . . . . . „			
d) . . . . „			
e) . . . . „			
2) skapitalizowana wartość rent ubezp.:			
a) od nieszczęśl. wypad. „			
b) od odpow. prawnej „			
3) (inne fundusze techniczne wskazane w planie działalności jako należące do funduszu ubezpieczeniowego — z wyszczególnieniem funduszu w poszczególnych działach ubezpieczeń . . . . „			
Fundusze i rezerwy techniczne:			
A. ubezpieczenia na życie:			
1) rezerwa na nieuregulowane sumy płatne, renty i wykupy na udział własny Zł.			
2) (inne fundusze i rezerwy techniczne — z wyszczególnieniem) . . . . „			

STAN CZYNNY,

	Ubezpieczenia na życie	Ubezpieczenia inne	Razem
	Złote i grosze		
z przeniesienia			

STAN BIERNY.

	Ubezpieczenia na życie	Ubezpieczenia inne	Razem
	Złote i grosze		
z przeniesienia			
B. ubezpieczenia inne:			
1) rezerwa na nieuregulowane szkody i renty na udział własny w działach ubezpieczeń:			
a) od nieszczęśl. wypad. Zł.			
b) od odpow. prawnej. . „			
c) od ognia. . . . . . . „			
d) . . . . „			
e) . . . . „			
2) (inne fundusze i rezerwy techniczne z wyszczególnieniem funduszów i rezerw w poszczególnych działach ubezp). . . . . „			
Należność z tytułu zatrzymanej reasekuratorom przez zakład rezerwy składek w działach ubezpieczeń:			
1) od nieszęśl. wypadków Zł.			
2) od odpow. prawnej . . . „			
3) od ognia . . . . „			
4) . . . . „			
5) . . . . „			
Fundusz na umorzenie wartości nieruchomości			
Długi hipoteczne			
Centrala Głównego Przedstawicielstwa			
Wierzyciele:			
1) agenci			
2) zakłady ubezpieczeń			
3) inni			
Niepodniesiona dywidenda przez akcjonarjuszów (niepodniesione procenty przez udziałowców)			
Niepodniesiony udział w zyskach (w zwrotach) przez ubezpieczających			
Nieuiszczone podatki i opłaty:			
1) opłaty stemplowe od ubezpieczeń			
2) inne			
Inne pasywa			
Kaucje			
Fundusz Kasy Przezorności, Pomocy i Emerytalnej			
Zysk (nadwyżka bilansowa)			

UWAGA: Wyjaśnienie sposobu pokrycia straty (niedoboru bilansowego).

czającym (udziałowcom, akcjonarjuszom) — a drugi do publicznego ogłoszenia, zestawiono „Wspólny bilans ubezpieczeniowy".

Zasady układu wewnętrznego bilansu pomija się, a podnosi się tylko charakterystyczną cechę wartości grup pozycji bilansu ubezpieczeniowego.

W każdem przedsiębiorstwie istnieją 4 rodzaje majątków i odpowiadających im kapitałom w ogólności, więc:

1) majątek zakładowy	1) kapitały własne
2) majątek obrotowy	2) kapitały obce
3) majątek oddany do zarządu	3) kapitały przyj. do zarz.
4) aktywa rachunkowe	4) pasywa rachunkowe

W pasywach bilansu ubezpieczającego wyłania się dodatkowy jeszcze kapitał obcy t. j. zobowiązanie przedsiębiorstwa wobec ubezpieczonych pod nazwą „fundusz ubezpieczeniowy", któremu w aktywach odpowiada „majątek ubezpieczeniowy", wchodzący częściowo w skład majątku zakładowego, częściowo obrotowego.

Ugrupowanie składników bilansowych.

Celem jasnego i przejrzystego przedstawienia bilansu zestawia się składniki bilansowe według ich wartości dla przedsiębiorstwa i w ten sposób otrzyma się ogólny bilans ubezpieczeniowy.

Ogólny bilans ubezpieczeniowy:

Aktywa	Pasywa
1. Majątek zakładowy:	**1. Kapitały własne:**
Nieruchomości (częściowo)	Kapitał akcyjny (zakładowy).
Ruchomości.	„ organizacyjny.
	„ zapasowy.
	Fundusze własne
	Kaucja (przedsiębiorstw zagranicznych)
2. Majątek ubezpieczeniowy:	**2. Fundusz ubezpieczeniowy:**
Papiery wartościowe.	Ubezpieczenie na życie.
Pożyczki hipoteczne.	Inne ubezpieczenia.
Nieruchomości miejskie.	**Fundusze i rezerwy.**
Pożyczki pod własne polisy.	Ubezpieczenie na życie.
„ samorządowe.	Inne ubezpieczenia.
„ papiery wartościowe.	
Instytucje kredytowe państwowe i wkłady oszcz. pupilarne.	
3. Majątek obrotowy:	**3. Kapitały obce:**
Kasa.	Długi hipoteczne.
Instytucje kredytowe (częściowo).	Wierzyciele.
Dłużnicy.	Niepodniesiona dywidenda (udziały).
Centrala.	Centrala.
	Nieuiszczone opłaty.
4. Majątek zarządzany:	**4. Kapitały administrowane:**
Lokaty kaucji.	Kaucje.
„ funduszów obcych.	Fundusze obce.
5. Aktywa rachunkowe:	**5. Pasywa rachunkowe:**
Kapitał niewypłacony.	Rezerwa na wątpliwe należności.
	Fundusz nieruchomości.

Uwaga: Podporządkowanie składników w bilansie ogólnym oparte na samym tytule składnika bilansowego — czysto więc teoretycznie — w rzeczywistości jednak — po stwierdzeniu składnika z księgami przedsiębiorstwa — nastąpiłyby przesunięcia w ugrupowaniu i przeniesienia te mogłyby przypaść na korzyść majątku zakładowego lub obrotowego o nadwyżkę majątku ubezpieczeniowego ponad pokrycie funduszu ubezpieczeniowego, — a w wypadku zaś, gdyby „Nieruchomości" z majątku zakładowego przypadłyby wyłącznie majątkowi ubezpieczeniowemu — to wtedy majątek obrotowy musiałby pokrywać i kapitały obce i kapitały własne.

Inwentaryzacja.

Majątek i kapitał zakładowy.

(I — art.: 10, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 47, 64, 67 i 68).
(II — art.: 11, 13 i 15).

NIERUCHOMOŚCI I RUCHOMOŚCI.

Podstawą określenia wartości nieruchomości i ruchomości do bilansu jest cena nabycia lub wytworzenia — jednak z tem, że corocznie musi się odpisywać przy nieruchomościach tylko miejskich t. j. przy budynkach 1%, a przy ruchomościach 10% i odpisy pierwsze musi się przeprowadzać za pośrednictwem amortyzacji biernej — a więc przez wykazywanie odpisów w osobnej pozycji biernej jako „fundusz umorzenia nieruchomości" — odpisy ruchomości przeprowadza się bezpośrednio.

Dodatnią stroną tego przepisu ustawowego jest nakazanie umorzenia biernego — ma się bowiem w ten sposób stałą kontrolę wartości pierwotnej i jej zmniejszania.

Ujemną zaś stroną jest sama wysokość stawki amortyzacyjnej, t. j., że obliczono trwałość każdego budynku na 100 lat — a każdej ruchomości np. maszyny do pisania na lat 10.

Dalszem ważnem przeoczeniem ustawy jest brak podania, czy umorzenia ma się dokonywać od wartości książkowej (ostatniego bilansu), czy początkowej (pierwotnej ceny nabycia) — wielka bowiem różnica zachodzi w amortyzacji od pierwotnej wartości czy od wartości już częściowo odpisanej książkowej np.

	Amortyzacja od wartości pierwot.	Amortyzacja od wartości książk.
I odpis	500.000.—	500.000.—
	5.000.—	5.000.—
	495.000.—	495.000.—
II odpis	5.000.—	4.950.—
	490.000.—	490.050.—

Widzi się więc, że przy umorzeniu od wartości książkowej — odpis będzie trwał dłużej, jak lat 100, względnie lat 10.

Należy jednak podnieść, że ustawodawca ten brak przewidywał, bo postanowił, że tak same przedsiębiorstwa ubezpieczeniowe jak i władze nadzorcze mogą zażądać ocenienia nieruchomości przez specjalną komisję szacunkową po myśli ustawy o spółkach

akcyjnych. (art. 105. D. U. R. P. 39/1928) i w wypadku wykazania niższej wartości, przedsiębiorstwo obowiązane jest wstawić właśnie tę niższą wartość do bilansu, a ewentualną nadwyżkę oszacowania przenieść do rezerw.

Grunta i place budowlane nie amortyzuje się.

Ocena nieruchomości miejskich, służących na pokrycie funduszu ubezpieczeniowego podpada odmiennemu postępowaniu oszacowania (II — § 11/4 patrz niżej).

Kapitały własne.

Wysokość kapitału zakładowego przedsiębiorstw krajowych.

Kapitał zakładowy spółki akcyjnej musi wynosić najmniej zł. 2.000.000.— i musi być w całości gotówką wpłacony przy akcjach na okaziciela, a przy akcjach imiennych 30%, pozostałą nieopłaconą resztę zabezpiecza się sposobem przewidzianym przez statut.

Kapitał zakładowy towarzystw wzajemnych ubezpieczeń musi wynosić przynajmniej zł. 200.000.— z podziałem na pewną ilość udziałów, opłaconych gotówką.

Podwyższenie i obniżenie kapitału zakładowego przedsiębiorstw krajowych.

Podwyższenie i obniżenie kapitału akcyjnego przeprowadza się w myśl polskiej ustawy akcyjnej (D. U. R. P. 39/1928) z kapitału udziałowego przez dodatkowe wpłaty na udział, dla podwyższenia kapitału zakładowego, (a nie jako ewentualne statutowe dopłaty na pokrycie strat towarzystwa).

Obniżenie zaś dokonuje się przez zwroty udziałowcom nadwyżek (z zysków) towarzystwa.

Kapitał zakładowy przedsiębiorstw zagranicznych.

Niezależnie od kapitału zakładowego cetrali zakładu, dodatkowo jeszcze w Polsce muszą przedsiębiorstwa zagraniczne złożyć kaucję, której wysokość ustala władza nadzorcza — jak i jej podwyższenie zależne od wielkości zakresu działania zakładu.

Funkcje kapitału zakładowego.

W ustawie pierwszej (art. 9/2), określa ustawa zadanie kapitału zakładowego prywatnych towarzystw ubezpieczeniowych, — w rzeczywistości jest to zadanie każdego kapitału zakładowego. I tak, kapitał zakładowy ma służyć na pokrycie kosztów organizacyjnych. dalej jako kapitał gwarancyjny, czyli ponosić odpowiedzialność za straty przedsiębiorstwa, a w końcu ma dostarczyć środków obrotowych do prowadzenia przedsiębiorstwa.

Koszty organizacyjne.

W spółkach akcyjnych koszty organizacyjne mogą wynosić 10% kapitału akcyjnego — i koszty te są umarzane do lat 5 (art. 104, D. U. R. P. 39/1928), a w towarzystwach mogą dojść do połowy kapitału zakładowego i również są umarzane z zysków także do lat 5.

Następnie przy spółkach ustanowiono utworzenie „kapitału organizacyjnego", przynajmniej w wysokości 10% kapitału akcyjnego, czyli ustawodawca zgóry przewiduje rozwój spółek akcyjnych ubezpieczeniowych, nakazując im zatrzymanie pewnego procentu z zysków na rozszerzenie, czy reorganizację przedsiębiorstwa, którego to nakazu nie mają towarzystwa, albowiem u nich jest tylko mowa o „Kosztach założenia", a nie organizacji.

Rezerwy.

Wymienione w bilansie: „Rezerwa na należności wątpliwe" i „Fundusz na umorzenie wartości nieruchomości", są tylko rezerwami o nadwyżkę za wysoko oszacowanej „wątliwości" siły płatniczej dłużników, czy ubezpieczonych, względnie o nadwyżkę umorzenia nieruchomości ponad rzeczywistą jej wartość, czyli obie te pozycje bilansowe bierne mogą zawierać typową cichą rezerwę, użto stałą, jeżeli bilansuje się stale według jednakowych zasad, użto czasową, jeżeli tę nadwyżkę nie uwzględnia się w następnych bilansach.

Kapitał organizacyjny może wyjątkowo przy likwidacji spełnić pełną funkcję rezerwy, a w każdym wypadku podwyższa siłę pokrycia odpowiedzialności przedsiębiorstwa, należy go uważać za rezerwę jawną, tembardziej więc jest niezrozumiałem, dlaczego uwolniono towarzystwa od jego utworzenia.

Rezerwami w ścisłem słowa tego znaczeniu będą kapitał zapasowy, (rezerwa przymusowa ustawowa) i fundusze własne (rezerwy dobrowolne, statutowe).

Obowiązek i sposób tworzenia kapitału zapasowege i innych dobrowolnych rezerw dla spółek akcyjnych, ustanawia polska ustawa akcyjna i statuty spółek akcyjnych, a dla towarzystw ubezpieczeniowych ich statuty.

Kapitał gwarancyjny.

Pojęcie kapitału gwarancyjnego polega na pokryciu zabezpieczenia płynności kapitału zakładowego i zapasowego, ulokowane bowiem muszą być w papierach pupilarnych, we własnych polisach, w pożyczkach samorządowych i w książeczkach oszczędnościowych z bezpieczeństwem prawnem (D. U. R. P. 17/1928), a w szczególności:

Kapitał zakładowy spółki akcyjnej przynajmniej w połowie, towarzystwa ¼, kapitał zapasowy towarzystwa w ½, a już tego ostatniego obowiązku na spółką akcyjną nie nałożono. Inne fundusze własne ponad fundusz ubezpieczeniowy mogą być zabezpieczone gotówką, r-kiem bieżącym, bankowym, dłużnikami i ruchomościami z tem jednak ograniczeniem, że rezerwa na szkody nieuregulowane i ½ kapitału zapasowego spółki akcyjnej nie mogą być pokryte ani dłużnikami, ani ruchomościami.

Przez określenie pojęcia kapitału gwarancyjnego, utworzyła ustawa z części kapitału zakładowego i zapasowego, rezerwy pokryte.

Majątek i fundusz ubezpieczeniowy.

(I — art.: 38, 44 i 49, II — 4, 11, 13, 14).

(Ciąg dalszy nastąpi).

Obrót towarowy

Przy badaniu obrotów handlu towarowego miernikiem nieocenionym jest ilość obrotów, dokonanych remanentem. Bankierzy niechętnie udzielają pożyczki tym interesantom, którzy nie wykażą, że sprzedaż btto nie jest u nich kilkakrotnie większą od sumy remanentu, przyjętego po cenie kosztu.

Kupiec dąży do osiągnięcia jaknajwiększej sumy sprzedaży i dlatego musi się starać, aby skład jego robił duże obroty z najlepszym możliwie zyskiem.

Ilość obrotów towarowych można otrzymać przez: 1) przeciętną sumę remanentów, kupno lub produkcję i sprzedaż netto, wg. cen kosztu, albo 2) przeciętną sumę remanentów, kupno lub produkcję i sprzedaż netto wg. cen sprzedaży. Metoda pierwsza jest racjonalniejsza, ze względu na to, że remanenty, kupno i produkcję zapisujemy na dany r-k po cenie kosztu.

Przy obliczaniu obrotu towarowego należy mieć na względzie zasadę, aby przeciętna suma remanentów za dany okres operacyjny była możliwie najściślejszą. Metody dochodzenia tej ścisłości podane są dalej.

Nie jest wskazane branie za podstawę remanentu końcowego, chyba, że ten jest dla danego okresu normalnym lub sprawdzanym pierwszy raz.

Jeżeli mają zastosowanie remanenty ciągłe (perpetual) to należy dodać remanenty miesięczne i podzielić sumę przez ilość miesięcy danego okresu operacyjnego plus jeden. W przeciwnym razie dodaje się tylko remanent wstępny do końcowego i sumę dzieli się przez dwa. W jednym i drugim wypadku iloraz wyrazi przybliżoną przeciętną wartość remanentu dla danego okresu. Uwidocznimy to lepiej na przykładzie.

Przypuścimy, że remanenty ciągłe wydziału A za pierwsze 6 miesięcy okresu operacyjnego wynosiły:

31 grudnia	1927	10.000
31 stycznia	1928	9.500
28 lutego	"	10.000
31 marca	"	9.000
30 kwietnia	"	8.500
31 maja	"	8.000
30 czerwca	"	8.500
	razem	63.500

przeto: $\frac{63500}{6+1} = 9071,43$ stanowi przeciętną, przybliżoną sumę wartości remanentu dla danego okresu operacyjnego.

Gdy remanenty ciągłe nie mają zastosowania, przyczem remanent początkowy wynosi 50.000, a końcowy 45.000, to postępujemy w ten sposób:

$$\frac{50.000 + 45.000}{2} = 47.500$$

Suma 47.500 da nam przybliżoną przeciętną wartość remanentu z danego okresu.

Remanent wstępny plus kupno lub produkcja, minus remanent końcowy danego okresu, będzie kosztem własnym sprzedaży. Gdy w danym okresie remanentu nie sporządza się, koszt własny sprzedaży można obliczyć w jeden z następujących sposobów:

1) Podzielić sumę netto sprzedaży przez 100 plus % doliczany do ceny kosztu, lub

2) Pomnożyć sumę netto sprzedaży przez skalę zysku brutto, wyprowadzonego z sumy sprzedaży i odjąć rezultat od sumy netto sprzedaży.

Gdy teraz koszt własny sprzedaży, wyprowadzony j. w., odejmiemy od sumy remanentu wstępnego plus kupno, lub produkcja, otrzymamy przybliżoną poszukiwaną wartość remanentu.

Skala doliczana do kosztu własnego i skala zysku btto wyprowadzona z sumy sprzedaży nie będą skalami jednakowemi. Wpływają na to różne czynniki wplątywające się w tego rodzaju obliczenia. Jeżeli kupiec dolicza 50% do kosztu własnego, to jego zysk btto, wyprowadzony z sumy sprzedaży, wyniesie $33\frac{1}{3}\%$, czyli będzie się różnił o netto $16\frac{2}{3}\%$. Przykład następujący uwidoczni nam to wyraźniej:

	Kupno po cenie kosztu	skala doliczona	suma sprzedaży	zysk b-tto
Wydział A	100	50%	150.	50.
Wydział B	100	75%	175.	75.
Wydział C	100	40%	140.	40.
Wydział D	100	35%	135.	35.
ogółem	400	200%	600.	200.
przeciętna		50%		
sprzedaż			600.	100%
remanent		200		
kupno		600		
razem		800		
remanent końcowy		400		
koszt własny sprzedaży			400.	$66\frac{2}{3}$ %
zysk b-tto			200.	$33\frac{1}{3}$ %

Oczywiście, jeżeli chcemy wyprowadzić $33\frac{1}{3}\%$ z sumy sprzedaży, to musimy znać skalę, doliczaną do kosztu. Skalę tę znajdujemy z pomocą następującej formuły:

$100\% =$ sprzedaż.

$66\frac{2}{3}\% =$ koszt własny sprzedaży.

$33\frac{1}{3}\% =$ zysk btto na sprzedaży.

przeto: $100\% - 33\frac{1}{3} = 66\frac{2}{3}\%$

$\frac{33\frac{1}{3}\%}{66\frac{2}{3}\%} = 50\%$ należy doliczyć do kosztu własnego, aby osiągnąć $33\frac{1}{3}\%$ btto zysku na sprzedaży.

Ilość obrotów towarowych otrzymuje się z pomocą następującej formuły:

$$\frac{\text{Koszt własny sprzedaży}}{\text{przeciętna remanentu wg. ceny własnej}} = \text{ilość obrotów.}$$

Przykład: przeciętna remanentu wydziału A, wynosiła 50.000, sprzedaż w danym okresie wyniosła (koszt własny) 150.000, zatem $\frac{150.000}{50.000} = 3$ obroty.

Widzimy z tego, że sumą zainwestowaną w towar obróciliśmy 3 razy.

Jeżeli ten sam wydział posiadał towaru na sumę 175.000, sprzedaż wyniosła 165.000, na zysk doliczono 25% i teraz chcemy znaleźć przybliżoną sumę remanentu, to postępujemy w ten sposób:

$$100\% + 25\% = 125\%$$

$$\frac{165.000}{125\%} = 132.000 \text{ koszt towaru sprzedanego.}$$

175.000—132.000 = 43.000 przybliżona suma remanentu.

Ilość obrotów nie jest jednakowa. W przedsiębiorstwach różnego rodzaju wahanie może wynosić od 1 obrotu do 20, zależnie od typu interesu. Jeżeli obroty są liczne, to perspektywa dużego zysku przy niskiem oprocentowaniu jest znacznie pomyślniejsza, aniżeli przy wysokiem oprocentowaniu małych obrotów. Kapitał ograniczony w swej sumie, lecz obrócony więcej razy, przyniesie zysk równy zyskowi od tegoż kapitału, obróconego mniej razy. Kupiec, który może obrócić 8 razy sumą 100 w ciągu roku, potrzebuje $\frac{1}{8}$ kapitału, który byłby potrzebny, gdyby niem obrócił tylko raz jeden, przyczem mógłby osiągnąć zysk taki sam, a nawet większy.

Przypuśćmy np., że kupiec dolicza 40% do ceny własnej i ma jeden obrót, ale przychodzi do wniosku, że doliczając tylko 25%, mógłby mieć dwa obroty. Jeżeli poprzednia sprzedaż roczna wynosiła 275.000, to o ile zwiększyłby swój zysk btto, przy inwestowaniu w dalszym ciągu takiego samego kapitału?

Rozwiązanie:

100% + 40% = 140%.

275.000 : 140% = 196.428.57 sprzedaż wg. cen kosztu własnego.

275.000 — 196.428,57 = 78.571,43 zysk btto.

W nowej kombinacji suma sprzedaży (cena własna) 196.428.57 obrócona była 2 razy, a więc dała roczny obrót 392.857.14.

392.857.14 × 25% = 98.214.28 zysk.

98.214.28 — 78.571.42 = 19.642,85 nadwyżka netto zysku, osiągnięta dzięki zniżeniu oprocentowania i zwiększeniu obrotu.

Przypuśćmy dalej, że chcemy się dowiedzieć jaki kapitał należy zainwestować w nowej kombinacji, aby otrzymać zysk tani, jak przy kombinacji dawnej.

Rozwiązanie:

78.571,43 : 25% = 314.285,72 cena własna towaru, sprzedanego z zyskiem 78.571.43.

O ile więc dana wartość osiągnęła 2 obroty, to poszukiwany kapitał można znaleźć przez podzielenie sumy sprzedaży (koszt własny) przez dwa.

Zatem: 314.285.72 : 2 = 157-142.86, będzie inwestycją towarową przy zysku 78.571.43. Przez odjęcie sumy sprzedaży (koszt własny) w nowej kombinacji, mianowicie 157.142.86, od sumy sprzedaży (koszt własny) w dawnej kombinacji, mianowicie 196.428.57, znajdziemy, że tę samą sumę zysku możemy osiągnąć przy kapitale o 39.285.71 mniejszym, aniżeli w kombinacji dawnej.

at.

Buchalterja przebitkowa systemu „Romes"

Jako uczestnik pokazu buchalterji przebitkowej, zorganizowanego przez nasz Związek w dn. 1, 2 i 3 listopada r. ub. i na wezwanie Zarządu, by uczestnicy przystąpili do prac dalszych nad ulepszaniem systemów buchalterji przebitkowej, podaję na łamach naszego organu opis mojego systemu p. n. „Romes".

System buchalterji przebitkowej „Romes" nie jest nowym wynalazkiem, lecz tylko wprowadza pewne ulepszenia w istniejących już systemach.

System „Romes" jest zbliżony do buchalterji przebitkowej, opisanej przez prof. Państwowej Szkoły Handlowej w Łodzi, p. Bieńka w podręczniku, wydanym w r. 1927, z tą różnicą, że aparat do księgowania różni się bardzo od innych systemów, jak również rubryki kart kontowych i dziennika są nieco inaczej ułożone.

Aparat skonstruowany jest bardzo precyzyjnie.

Kalka o szer. 5 cm. służy do zapisania 4-ch pozycyj w dzienniku, przymocowana jest do specjalnego przyrządu w aparacie, posuwanym od góry do dołu; w ten sposób unika się brudzenia dziennika, co przy innych systemach jest nieuniknione nawet przy zastosowaniu różnego rodzaju ochraniaczy.

Zakładanie kalki, dziennika i karty kontowej odbywa się bez najmniejszej trudności i straty czasu; aparat jest bardzo lekki, prostej konstrukcji, daje się w każdej chwili rozebrać, a także złożyć w tym samym porządku.

Korytko, czyli przytrzymywacz karty kontowej, jest z podziałką i numerowany odpowiednio do linij poziomych dziennika, w którym księgujemy. Daje to nam możność numerowania pozycji w dzienniku i na karcie kontowej oraz pozwala nam w jednej chwili odszukać w dzienniku pozycję, zapisaną na koncie, natomiast odszukanie pozycji z dziennika dokonywa się zapomocą symboli rachunków, pisanych w dzienniku z karty kontowej.

Aparat posiada na dole linję poziomą, która jest sprawdzianem, że kartę dziennika ułożono prawidłowo; jednocześnie przy aparacie zastosowałem linję z blachy durraluminjowej szer. 1 cm., przytrzymującą kartę dziennika. Zakładanie linji odbywa się za jednym ruchem.

Aparat zakłada się na lewą stronę dziennika i księguje się jak przy zwykłej buchalterji amerykańskiej.

Dziennik — główna jest księgą, odpowiadającą przepisom o poświadczaniu przez Sąd Handlowy. Urzędu Skarbowe nie czynią żadnych trudności przy sprawdzaniu obrotów lub ustalaniu innych podatków.

(Rys. 1).

R-k Kasy

od № 1 **1** do № 4

1	2	3	4
Waluta w Złotych Pol.	Franki Fr.	Dolary	Funty

R-k Odbiorców i Dostawców

od № 5 **2** do № 1300

1 od № 5 do № 1100 — **R-ek Odbiorców**
Nr. 5. Kapłan Sz.
„ 6. Bieńkowski
„ 7. Chrostowski
„ 8. Brun i Syn
i t. d.

2 od № 1101 do № 1300 — **R-ek Dostawców**
Nr. 1101. K. Brun i Syn
„ 1102. Dąbrowski
„ 1103. Fastag R.
„ 1104. Gepner
i t. d.

R-ek Różnych

3

R-ek 1 Klijentów od № 1301 do № 1310
Nr. 1301. Bank Zw. Sp. Zar.
„ 1302. „ Polski
„ 1303. P. K. O.
„ 1304. Weksle klijentowskie
„ 1305. Akcepty własne
i t. d.

R-ek 2 Weksli Prot. od № 1311 do № 1400
Nr. 1311. Fastag Sz.
„ 1312. Goldknopf M.
„ 1313. Brzeski B.
„ 1314. „ A.
„ 1315. Zynger
i t. d.

R-ek 3 Zapasów od № 1401 do № 1500
Nr. 1401. Aluminjum
„ 1402. Blacha alum.
„ 1403. Sukno
„ 1404. Tygle
„ 1405. Smary
„ 1406. Klingi
„ 1407. Koks
i t. d.

R-ek 4 Sum Przech. od № 1501 do № 1580
Nr. 1501. Kasa Chorych
„ 1502. Fundusz Bezrob.
„ 1503. „ Prac. Um.
„ 1504. Podatek Obrotowy
„ 1505. Zaliczki prac.
i t. d.

R-ki 5 Bilansowe od № 1581 do № 1600
Nr. 1581. Nadwyżki
„ 1582. Strat i Zysków
„ 1583. Wydatki przysz. Okr.
i t. d.

R-k Koszt. Handlow.

4

R-ek 1 Utrzym. Biura 1601 1610
Nr. 1601. Pensja pracown.
„ 1602. Telefon, telegr., marki
„ 1603. Tramwaje, dorożki
„ 1604. Druki, materj. biur.
„ 1605. Ogłoszenia
„ 1606. Świadectwo przemysł.
„ 1607. Koszta podróży
„ 1608. „ sądowe
i t. d.

R-ek 2 Utrzym. Lokalu 1611 1620
Nr. 1611. Czynsz
„ 1612. Obsługa
„ 1613. Pod. od lokalu
„ 1614. Akcesorja
„ 1615. Remont
„ 1616. Światło
„ 1617. Opał
i t. d.

R-ek 3 Utrzym. Samoch. 1621 1630
Nr. 1621. Utrzym. szof.
„ 1622. Benzyna, oliwa
„ 1623. Gumy
„ 1624. Garaż
„ 1625. Podatki
„ 1626. Kary
i t. d.

R-ek 4 Kosztów Zbytu 1631 1640
Nr. 1631. Przesyłki poczt
„ 1632. Odwózki towaru
„ 1633. Prowizja
„ 1634. Bonifikaty
„ 1635. Ogłoszenia
„ 1636. Wystawa
„ 1637. Znaczki stempl.
i t. d.

R-ek 5 Kosztów Opakow. 1641 1650
Nr. 1641. Papier
„ 1642. Pudełka
„ 1643. Skrzynie
„ 1644. Sznurek
„ 1645. Plomby
i t. d.

R-ek 6 Różny 1651 1660
Nr. 1651. k. dyskonta weks.
„ 1652. „ prow. bank.
„ 1653. „ utrzym. psów
„ 1654. Ofiary
„ 1655. Napiwki
i t. d.

R-ek Produkcji

od № 1661 **5** do № 1720

R-ek 1 Surowca 1661 1670
Nr. 1661. Alumin.
„ 1662. Klingi
„ 1663. Cynk
„ 1664. Miedź
i t. d.

R-ek 2 Materjałów Pomoc 1671 1680
Nr. 1671. Sukno
„ 1672. Tygle
„ 1673. Łój, stearyna
„ 1674. Tripolitana
„ 1675. Klej stolarski
„ 1676. Stal
„ 1677. Odlew form
„ 1678. Narzędzia
„ 1679. Siła
i t. d.

R-ek 3 Robocizny 1681 1690
Nr. 1681. Gisernia
„ 1682. Sztancownia
„ 1683. Polerownia
„ 1684. Bębniarnia
„ 1685. Warszt. grawerski
„ 1685. Warszt. mechan.
„ 1687. Magazyny
„ 1688. Dod. robocizna
i t. d.

R-ek 4 Opału 1691 1695
Nr. 1691. Koks
„ 1692. Węgiel
„ 1693. Drzewo
„ 1694. Gaz
i t. d.

R-ek 5 Kosztów Ogólnych 1696 1700
Nr. 1696. Pensja prac. techn.
„ 1697.
„ 1698. Koszta podróży
„ 1699.
i t. d.

R-ek 6 Świadczeń Socjalnych 1701 1710
Nr. 1701. Kasa Ch.
„ 1702. Fund. Bezrob.
„ 1703. „ Pr. Umysł.
„ 1704. Ubezp. od wyp.
„ 1705. Koszta sanit.
„ 1706. Pod. obrot.
„ 1707. „ majątk.
i t. d.

R-ek 7 Zaracho-wań 1711 1720
Nr. 1711. Wyrob. a'um. odl. w.
„ 1712 Wyrob. alum. z blachy
„ 1713 Wyrob. sztancow.
„ 1714 Wyrob. różne

R-k Sprzedaży

od № 1721 **6** do № 1730

Nr. 1721. Wyroby alumn. odlewnicze
" 1722. " " z blachy
" 1723. " " sztancow.
" 1724. " " różne
" 1725. " " zwroty

R-ki Majątkowe

Aktywa 1731 **1** 1740 — od № 1731 **7** do № 1750 — Pasywa 1741 **2** 1750

Nr. 1731. Nieruchomości
" 1732. Ruchomości
" 1733. Place
i t. d.

Nr. 1741. Kapitał Zakładowy
" 1742. " rezerwowy
" 1743. " amortyzac.
" 1744. " obcy
" 1745. Akcje miejskie
" 1746. Akcepty.

Dziennik

Miesiąc .... 1930 r.

(Rys. 2)

Dz. i mies.	Nr. strony dziennika	Nr pozycji	TREŚĆ	OBROTY Winien		OBROTY Ma		SALDA Winien		SALDA Ma		Symbole			Miejsce dla linji przytrzymującej dziennik	1 R-k Kasy Przychód		1 R-k Kasy Rozchód	
				Zł	gr	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Gł.	Poz	Kon.		Zł.	gr.	Zł.	gr.
			Obrót na str.																
Przeniesiono ze stronicy																			
Razem do przeniesienia																			

2 R-k Odb. Dost Win.		2 R-k Odb. Dost Ma		3 R-k Różnych Win.		3 R-k Różnych Ma		4. R-k Kosz.Hand Win.		4. R-k Kosz.Hand Ma		5. R-k Produk. Win.		5. R-k Produk. Ma		6 R-k Sprzed. Win.		6 R-k Sprzed. Ma		7 R-k Mająt. Win.		7 R-k Mająt. Ma	
Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł	gr.	Zł.	gr.	Zł.	r.

Dziennik jest odpisem, natomiast karta kontowa oryginałem. Każdą pozycję należy pisać dwa razy wiecznem piórem atramentowem.

Plan rachunków jest podzielony na trzy grupy zasadnicze:

Pierwsza grupa — rachunki główne, druga grupa — rachunki pomocnicze i trzecia grupa — rachunki „szczegółowe". Wszystkie rachunki oznaczane są cyframi arabskiemi, które wpisuje się na karty kontowe z planu kont z góry ułożonego.

W dzienniku głównym prowadzi się 7 zasadniczych r-ków głównych grupy pierwszej. Każdy r-k główny dzieli się na r-ki pomocnicze, natomiast każdy r-k pomocniczy dzieli się na r-ki szczegółowe, jak widać z niżej podanego planu kont. Sposób ten daje nam możność posiadania dowolnej ilości r-ków pomocniczych i kontowych (rys. 1).

Prócz tego, należy prowadzić rejestr wystawionych kart kontowych, jak również księgę inwentarzową i bilansową.

W dzienniku na pierwszej stronie, rubryki są te same, co na karcie kontowej i pisze się przez kalkę (rys. 2).

Rubryka 1. Dzień, miesiąc: Zapisuje się datę księgowania.

Rubryka 2. Nr. str. dziennika: Zapisuje się Nr. str. dziennika, na której księgujemy.

Rubryka 3. Nr. pozycji: Zapisuje się Nr. porządkowy poz., którą księgujemy na danej stronie.

Rubryka 4. Treść: Zapisuje się możliwie szczegółowo treść tranzakcji dokonanej.

Rubryka 5. Obrót. Winien: Zapisuje się sumę pozycji obciążającej dany r-k karty kontowej i jednocześnie obciążamy r-k główny, do którego należy karta kontowa.

Rubryka 6. Obrót. Ma: Zapisuje się sumę, uznającą r-k danej karty kontowej i jednocześnie uznaje się r-k główny, do której należy karta konta.

Rubryka 7 i 8. Saldo. Winien. Ma: Zapisuje się Saldo takie, jakie wypada wyprowadzić po zaksięgowaniu ostatniej pozycji na danej karcie kontowej. To nam daje możność w razie zagubienia karty kontowej ustalić natychmiast ostatnie saldo danego konta. Można także nie wyprowadzać salda na kontach, na których niema potrzeby wyprowadzać każdorazowo ostateczne saldo; wówczas rubryki „Saldo" można przeznaczyć na inne cele, jak szt., mtr., wagę, walutę obcą i t. p.

Rubryka 9. Symbole. R-ków głównych: Zapisuje się numer r-ku głównego z karty kontowej.

Rubryka 10. Symbole R-ków pomocn.: Zapisuje się numer r-ku pomocniczego z karty kontowej.

Rubryka 11. Symbole R-ków kontowych: Zapisuje się numer r-ku kontowego z karty kontowej.

Rubryka 12. Miejsce na linję przytrzymującą kartę dziennika.

Następne rubryki księguje się, jak już zostało wskazane przy księgowaniu obrotów.

Bilansowanie r-ków głównych w dzienniku odbywa się w ten sam sposób, co przy buchalterji amerykańskiej z tą różnicą, że wszystkie debety dają debet rubryki obrotów w dzienniku, w ten sam sposób i credity.

Dziennik zamykamy co miesiąc, otrzymane sumy przenosimy do księgi bilansowej, następny miesiąc rozpoczynamy na nowo.

Bilansowanie sald nie odbywa się, a to dlatego, że niema potrzeby wyprowadzać salda na wszystkich kartach kontowych.

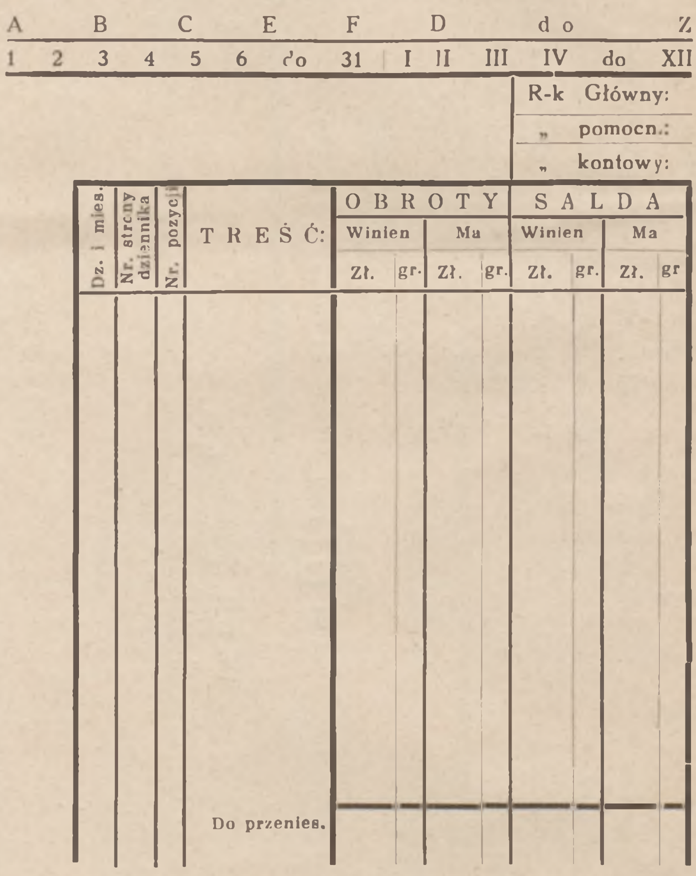
Natomiast, jeżeli zajdzie potrzeba uzgodnić salda kart kontowych z r-kami głównemi, wówczas należy podliczyć na kartach kontowych debety i credity, wyprowadzić salda, dodać je, a z pewnością otrzymamy salda r-ków głównych.

Przy systemie buchalterji przebitkowej „Romes", można prowadzić na oddzielnych arkuszach specjalne wykazy pozycji złożonej, dotyczącej jednego r-ku głównego, w ten sposób mamy możność rozłożenia pracy na kilku pracowników; do dziennika głównego wnosimy ogólne sumy z arkusza.

Jednocześnie można mieć trzecią odbitkę wszystkich zaksięgowanych pozycyj w dzienniku, np. dla centrali lub zarządu danej instytucji.

Buchalterja przebitkowa „Romes" daje 50% oszczędności w pracy; koszty prowadzenia są minimalne.

Karta kontowa

(Rys. 3).

Kartoteka akont (rys. 3), prowadzi się jak w innych systemach buchalterji przebitkowej. Skrzynka dębowa, obliczona na 3000 kart kontowych, zamykana jest na klucz.

W kartotece zakładane są okienka z napisami r-ków głównych, pomocniczych i kontowych, jak również zakłada się sygnały kolorowe dla różnego rodzaju wymaga, dotyczących danego przedsiębiorstwa.

ROMAN SRZEDNICKI.

Zastosowanie księgowości szwajcarskiej w Kasach Chorych

Opracował Mieczysław Christof, Profesor Państwowej Szkoły Ekonomiczno - Handlowej we Lwowie.

Kasy Chorych prowadzą obecnie księgi swe systemem amerykańskim. System ten, który w porównaniu do systemu włoskiego jest przejrzystszy i doskonalszy, został po wprowadzeniu go przez inne przedsiębiorstwa w praktyce i przez Kasy Chorych wykorzystywany.

Jak z literatury specjalnej wynika (opieram się tu na podręczniku Prof. Witolda Góry, Dyrektora P. K. O. i na jego artykułach w Czasopiśmie Księgowych w Polsce zesz 7 — 12 z r. 1926) pierwszy zaprowadził księgowość amerykańską Okręgowy Związek Kas Chorych w Krakowie, opracowując i wydając równocześnie specjalne formularze.

Czas jednak i z nim wynalazki kroczą naprzód i to co wczoraj jeszcze zdawało nam się, że przedstawia szczyt dobrego, dziś już jest przestarzałe i wyprzedzone przez nowe udoskonalenia. Pomyśleć tylko np. o środkach komunikacyjnych, o świetle i t. d.

Tak i księgowość amerykańska dziś się już przeżyła. Uniemożliwia ona bowiem z powodu braku miejsca wprowadzenie większej ilości kont. Należyta specjalizacji kont jest więc bardzo utrudniona. Kasy Chorych pomagają sobie w ten sposób, że pewne konta główne specjalizują w odrębnych amerykankach. Było to jedyne wyjście w czasie, gdy nauka nie znała nic lepszego. Aczkolwiek prowadzenie kont sumarycznie w jednej księdze i specyfikowanie w innych księgach orjentację bardzo utrudnia, a przysposabia tyle pracy i straty czasu (pomyśleć tylko o tych foliantach, które przenosić należy z miejsca na miejsce), że cały ten sposób książkowania uważać należy za niepraktyczny. Należy go więc jak najprędzej innym sposobem księżkowania zastąpić.

Zadość tym wymaganiom czyni jedynie księgowość szwajcarska.

Powstała ona w czasach powojennych i znalazła z powodu swej doskonałości w praktyce liczne zastosowanie, specjalnie w państwach zachodnich, w których przeszło 10.000 firm światowych i mniejszych księguje sposobem szwajcarskim. Lecz i w krajach zamorskich, jak w Brazylji i Japonji, posługują się z korzyścią tą metodą.

Księgowość szwajcarska opiera się na zasadach księgowości podwójnej, czyli włoskiej. Przeciwstawia więc taksamo, jak w księgowości podwójnej, dłużnika wierzycielowi. Stosując przytem zasady Taylora, t. zn. oszczędzając wszelkiej zbytecznej pracy przenoszenia i kolacjonowania, daje jasne i przejrzyste rezultaty.

W mojej kilkuletniej praktyce natrafiłem wprawdzie często na opór ze strony księgowych, li tylko z obawy przed tem nieznanem **nowem.** Nie zawsze udało mi się zwyciężyć, lecz gdzie księgowość szwajcarską wprowadziłem, a dziś książkuje wcale pokaźna ilość firm tym sposobem, wszędzie i to mogę bez przesady powiedzieć, spotykam się z uznaniem ze strony właściciela przedsiębiorstwa z powodu jej przejrzystości, dającej i nie obznajmionemu z księgowością, dokładny obraź tejże bez wszelkich trudów studjowania ksiąg ze strony księgowych, zaś z powodu znacznego odciążenia ich i z powodu tak łatwego zastosowania tej księgowości w praktyce.

Okręgowy Związek Kas Chorych w Krakowie zainteresował się pierwszy tą księgowością i z dniem 1.I.1929 wprowadził we wszystkich Kasach Powiatowych swego okręgu, a za jego przykładem, wprowadziły też niektóre Kasy innych okręgów księgowość szwajcarską, na razie tylko dla Salda-konti, gdyż wprowadzenie tej księgowości w całości zależne jest od aprobaty Władz Nadzorczych Państwowych. U siebie zaś wprowadził Okręgowy Związek Kas Chorych w Krakowie tę metodę do całej księgowości.

Spodziewać się jednak należy, że po dokładnem zaznajomieniu się i po poznaniu wszelkich wygód, a co najważniejsza korzyści tego sposobu księgowania i Władza Nadzorcza tej tak koniecznej reformy i zmiany księgowości w Kasach Chorych oprzeć się nie będzie chciała i mogła.

Zasady tej księgowości opisuje mój podręcznik: „Księgowość szwajcarska" — nakład Książnica Atlas we Lwowie. W ostatnich tygodniach wyszło staraniem Okręgowego Związku Kas Chorych w Krakowie opracowanie p. Jana Kocura, urzędnika tegoż Związku, p. t. „Księgowość szwajcarska i jej zastosowanie w Kasach Chorych". W krótki i przejrzysty sposób podaje autor ogólne zasady księgowości szwajcarskiej i korzyści, wynikające ze stosowania jej w Kasach Chorych. W dalszym ciągu, po zapoznaniu dokładnem czytelnika, ze sposobem księgowania podaje starannie wypracowany temat praktyczny z księgowości w Kasie Chorych. Opracowanie to urzędnika-praktyka z jednej, i wydanie opracowania tego przez Okr. Zw. Kas Chorych w Krakowie z drugiej strony, dobitnie świadczy, że dotychczasowy sposób księgowania w Kasach Chorych, jako już przestarzały powinien ulec gruntownej rewizji. Broszura ta, która bez względu na metodę podaje dokładny obraz księgowości i sposobu bilansowania w Kasach Chorych, winna znaleźć się w rękach każdego księgowego. Praca ta oddała i mnie usługi wielkie przy studjowaniu księgowości Kas Chorych. Szkoda tylko, że cenny ten podręcznik, który przyczynia się tak dobitnie do ulepszenia księgowości Kas Chorych został tylko powielony, a nie wydrukowany.

Za zmianą dotychczasowych sposobów książkowania i przejściem na nowoczesną metodę księgowości przebitkowej, wypowiadają się także tak znani autorowie poważnych dzieł jak prof. Dr. Schär w Zurychu, który omawia w swojej pracy: „Das sterbende Buch" tudzież w kilku innych rozprawach korzyści tej księgowości i przychodzi do następującego wniosku:

Księgowość przebitkowa jest najlepszą dotychczas zastosowaną metodą, gdyż wykazuje znaczne zalety wobec innych sposobów, unikając ich wad, oszczędza dużo pracy, czasu i kosztów. Ale i w porównaniu z księgowością włoską, amerykańską i francuską wyróżnia się bardzo dodatnio, dając znacznie większą

przejrzystość przy równoczesnem zaoszczędzeniu środków i pracy. Księgowość szwajcarska jest więc nadzwyczaj cenną zdobyczą ducha czasu.

Ale nietylko Prof. Dr. Schär w tej sprawie zabrał głos, lecz i w kraju pierwszorzędni księgowi oświadczają się za systemem przebitkowym. Znany ze swych prac naukowych z dziedziny księgowości i ekonomji Prof. Witold Góra, Dyrektor Księgowości w P. K. O., wraz z p. Stanisławem Lipińskim, ówczesnym wicedyrektorem Depart. Obrotu Pieniężnego w Minist. Skarbu, przy projektowaniu buchalterji przebitkowej dla Monopolu Spirytusowego wydał krytykę tej księgowości, którą poniżej umieszczam:

„Księgowość szwajcarska jest w zasadzie księgowością podwójną, przy której pomysłowo skonstruowany aparat do kopjowania umożliwia księgowanie za jednym zachodem w różnych księgach zasadniczych (dziennik i kontowa księga główna) oraz pomocniczych i szczegółowych, wskutek czego zaoszczędza wiele trudu i czasu, a tem samem kosztów handlowych.

Ze stanowiska dotychczas obowiązujących przepisów ustawowych (o prowadzeniu i parafowaniu ksiąg) możnaby jej tylko zarzucić, że posługuje się nawet dla księgowań zasadniczych luźnemi kartkami".

Atoli ten zarzut nie wytrzymuje krytyki dla następujących powodów:

Przepis o oprawianiu i parafowaniu dziennika, jako przestarzały i mało celowy, bywa w praktyce przez najpoważniejsze instytucje przemysłowe i bankowe za wiedzą władz i ich milczącą aprobatę pomijany. W większych przedsiębiorstwach prowadzi się zarówno memorjał, jakoteż dziennik kasowy niemal wyłącznie na luźnych arkuszach, które następnie mogą być oprawione.

Według dotychczasowych doświadczeń moc dowodowa ksiąg handlowych na tem bynajmniej nie ucierpiała.

Kartki osiągają pozatem stopniowo coraz większe zastosowanie w różnych działach księgowości kupieckiej.

Przy stosowaniu księgowości szwajcarskiej zarówno karty dziennika, jakoteż karty kontowe mogą później być oprawione. Można także obok nich prowadzić oprawioną i parafowaną księgę główną.

Do tych możliwości należy jednak przywiązywać mniejszą wagę, aniżeli do okoliczności, iż księgowość szwajcarska przewiduje cały łańcuch wzajemnych automatycznych kontroli, które uniemożliwiają wszelkie zmiany pierwopisów, względnie powodują ich bardzo rychłe wykrycie.

Dla tych powodów należy wyprowadzić ostateczny wniosek, iż księgowość szwajcarska przy niezaprzeczonych zaletach, nie posiada żadnych takich wad, któreby ją ze stanowiska władz sądowych, lub skarbowych, miały czynić mniej wartościową od innych w praktyce stosowanych systemów i urządzeń buchalteryjnych.

W końcu zaznaczam, że zapytania uczynione przez różne instytucje, jak np. Izbę Handlowo-Przemysłową we Lwowie do Władz Centralnych w sprawie księgowości szwajcarskiej, a w szczególności czy znajdzie uznanie Władz, zostały w zasadzie korzystnie załatwione.

Plan kont podany przez p. Jana Kocura w swoim podręczniku str. 11 do 14, kryje się w ogólności z planem kont przepisanym przez Główny Urząd Ubezpieczeń.

Plan ten dla lepszej orjentacji podaję poniżej w skróceniu:

1. **Gotówka:**
   1 — 5
   1. Kasa Centralna
   i t. d.
2. **Lokacje:**
   6 — 10
   6. P. K. O. — Warszawa
   7. Bank Handlowy w Łodzi Ag. w/m.
   8. Bank Przemysłowców Ostrowieckich
   i t. d.
3. **Weksle:**
   11 — 16
   11. W portfelu
4. **Pracodawcy:**
   16 — 20
   16. ogólne
5. **Dłużnicy i Wierzyciele:**
   21 — 400
   21. Skarb Państwa, roszczenie z art. 48.
   22. Powiatowa Kasa Chorych w Wierzbniku.
   23. Lekarze zaliczki
   24. Pracodawcy zaliczki
   25. Zaległe świadcz. wobec członków
   26. Pow. Kasa Chorych w Radomiu
   27. Ludwik Spiess — Warszawa
   i t. d.
6. **Akcepty:**
   401 — 405
7. **Zapasy materjałów:**
   406 — 410
   406. apteczne
   407. gospodarcze
   408. taboru przewozowego
   i t. d.
8. **Papiery procentowe i depozyty:**
   411 — 415
   411. Konto ogólne
   i t. d.
9. **Ruchomości:**
   416 — 420
   416. Ruchomości zakupione do 31.XII. 1925.
   417. „ „ od 1.I. 1926
   i t. d.
10. **Nieruchomości:**
   421 — 425
   421. grunty i place
   422. Zabudowania murowane
   i t. d.
11. **Sumy przechodnie**
   426 — 440
   426. Konto ogólne
   427. R-k wyrównawczy
   i t. d.
12. **Wolny:**
   441 — 445
   441. R-k bilansu
13. **Fundusze:**
   446 — 450
   446. Fundusz amortyzacyjny „A"
   447. „ „ „B"
   448. „ zapasowy „A"
   449. „ „ „B"

14. **Składki:**

451 — 455
451. Konto ogólne
(Rejestr szczegółowy prowadzi osobno saldo - kontysta).

15. **Wpływy różne:**

456 — 465
456. Kary nałożone na pracodawców
457. „ „ „ członków
458. % od zaległych składek
i t. d.

16. **Zasiłki:**

466 — 475
466. — 60%
467. — 30%
468. — 10%
469. — położn.
i t. d.

17. **Płace person. leczn. i kontrol. chorych**

476 — 490
476. Pensje lekarzy
477. Wizyty w domu
478. Zwroty za porady u obc. lekarzy
i t. d.

18. **Leki i środki lecznicze**

491 — 500
491. Pensje farmaceutów i prowizorów
492. „ sił pomocniczych
493. Wartość zużytych medykamentów

19. **Lecznice, szpitale, ambolatorja. Lecznice:**

501 — 520
501. Pensje lekarzy wł. lecznic i zakład.
502. Pensje personelu
503. „ służby
504. Ubezpieczenie
i t. d.

20. **Koszty przewozu. Własnemi środkami:**

521 — 530
521. Pensja służby stajennej i ubezp.
522. Pasza dla zwierząt pociągowych
523. Kucie i leczenie
524. Uprząż, smary, reparacja taboru
i t. d.

21. **Koszty administracji. Osobowe:**

531 — 540
531. Odszkodowanie czł. Władz Kasy Ch.
532. Płaca personelu biurowego
533. Ubezpiecz. pracown. biurowych

22. **Koszty ogólne:**

541 — 550
541. Składki do O. Z. K. Ch.
542. Koszty wyborów
543. Straty na nieściągaln. składkach
i t. d.

23. **Administracja nieruchomości:**

551 — 560. (wł.)
551. Pensja administratora i dozorcy
552. Remonty bieżące
i t. d.

Według mego zdania i według zasad księgowości szwajcarskiej zawiera plan w każdym razie za dużo kont głównych. P. Kocur w opracowaniu swem respektuje plan kont, wypracowany przez Władze Nadzorcze, chociaż w uwadze swej na str. 3 proponuje pewne uzasadnione zresztą zmiany. Aczkolwiek z planem tym, t. zn. ze zmianami podanemi w uwadze, w zupełności się zgadzam, to uważam jednak, że można jeszcze zmniejszyć ilość kont głównych. Zaprowadzając bowiem księgowość szwajcarską, która dąży do większej przejrzystości przy znacznem zmniejszeniu pracy i plan kont wymaga rekonstrukcji i zmodyfikowania. Pewny jestem, że Władze Nadzorcze, które jako pierwsze kroczyć powinny przy każdym postępie, nie odciągną się od tego obowiązku.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Co powinien wiedzieć buchalter-rzeczoznawca o zarachowaniu kosztów własnych?

W mies. „Zeitschrift für das Treuhandwessen" zamieszczone zostały pod powyższym tytułem ciekawe uwagi p. D-ra v. Karnapa (Berlin). Podajemy je do dyskusji Sz. Sz. Czytelników.

Jedną z nauk dla buchaltera-rzeczoznawcy są „koszty własne". Podstawowemi pojęciami „obliczenia kosztów" są **rdzenne koszty, podstawowe koszty (Prima Cost), koszty fabrykacji (Faklory Cost) i Ogólne koszty (Total Cost).**

Zasadniczem zadaniem rzeczoznawcy będzie wykrycie tych kosztów. Terminologja zresztą nie jest jednolitą, ani w niemieckiej ani w amerykańskiej literaturze. Np. pod „podstawowemi kosztami" (Prima Cost) rozumują jedni „surowiec i robociznę przy pośredniej wytwórczości", drudzy oznaczają tym terminem wyłącznie „surowiec".

Przy podziale ogółu kosztów fabrykacji wyłania się pierwsza trudność w kwestji odniesienia bezpośrednich kosztów fabrykacji na różne fazy produkcji.

Bezpośrednie koszty fabrykacji, które obejmują koszty, jak: wynagrodzenie stróża, czyszczenie, palacz i t. d. wynagrodzenie dla dozorców, koszty za światło opał, koszty obejmujące odsetki, winny być rozdzielane na poszczególne etapy (pochody) pracy w takim stosunku, w jakim biorą udział w pochodzie ogólnej produkcji.

Mają także służyć za podstawę podziału kosztów t. zw. częściowe koszty „maszyny" mniej amortyzacja plus reparacje plus odsetki i t. d. Obliczenie odbywa się w ten sposób, że koszty „maszyny" dzieli się przez liczbę godzin pracy, przez co otrzyma się iloraz (kwoty) godzin. Dłuższe spoczywanie (biegi jałowe) maszyn może przesunąć cały obraz wynikowy. Równe kwoty (ilorazy) godzin dla różnych gatunków maszyn zasadniczo są do przyjęcia. Gdy powstaje podział bezpośrednich kosztów w stosunku do zużytych godzin roboczych (pracy), to różnica polega w tem, że w tym wypadku służą jako podstawa podziału godziny robocze (pracy), w pierwszym zaś wypadku godziny pracy maszyn.

Teorja o podstawie godzin pracy maszyn została opracowaną w szczegółach przez Hamiltona Church, New-York, a mianowicie:

1) Uważa on poszczególne maszyny za ośrodki wytwarzania, które przy rozumnej analizie muszą być obciążone wszystkiemi kosztami w ten sam sposób, jak zestawiona kwota godzin pracy maszynowej, w której to kwocie włączone są wszystkie fazy produkcyjne.

2) Ponieważ każda maszyna nastawioną jest na podzielne fazy pracy, maszyny muszą być obciążone kosztami ogólnemi stosunkowo z kwotą godzin pracy; w końcu miesiąca potrąca się sumy wyliczone na każdą maszynę od sumy kosztów ogólnych. Pozostałość na ogólnych kosztach dzieli się obecnie jeszcze raz przez ilość maszyn i ilorazem obciąża się dodatkowo jeszcze każdą sumę jako „dodatkowa kwota". Stosunek „dodatkowej kwoty" do sumy, powstałej z podziału zapomocą kwoty godzin pracy maszynowej, stanowi moment niepewności co do wskaźnika stopnia gospodarczego przedsiębiorstwa $\left(n = \frac{\text{praca pożyteczna}}{\text{praca zużyta}} = \text{stopień skuteczności}\right)$.

Jednak problem podziału bezpośrednich kosztów fabrykacji nie zostaje w całości przez Church'a wyczerpany zapomocą zaproponowanego przezeń systemu zarachowywania. I tu należy nie zapominać o dalszem uwzględnieniu kosztów, powstałych przez nieczynność maszyn, przez biegi jałowe u maszyn, które nie dadzą się prawie uniknąć. Church daje następujący przykład:

Bierze za podstawę fabrykę z 4 maszynami, z których każda pracuje 200 godzin. Każdą maszynę obciąża się z 30, 30, 20 i 10 cents. Gdyby każda maszyna puszczona przez czas przyjęty, pracowała w całej pełni, wynosiłyby wszystkie bezpośrednie koszty każdej maszyny dol. 200.—, jednak z powodu jałowych biegów maszyny pozostaje saldo dol. 58, wobec czego obciążenie każdej maszyny przedstawia się według tabeli (jak wyżej).

W tym wypadku, konkluduje autor, można rozdzielić pozostałe dol. 58.— albo na podstawie godzin roboczych równomiernie na każdą maszynę, przyczem wynikłaby kwota dodatkowa $9^1/_2$ cents za godzinę, albo na podstawie sumy kosztów maszyn, przyczem wyniknie kwota 40,8 za cents. Przez jałowe biegi w każdym wypadku wzrosły koszty produkcji.

maszyna (Machine)	zużyty czas (time used)	kwota godz. (rate per hour)	Obciążenie (A montet Charger)
A.	120	$ 0.40	$ 48.—
B.	134	0.30	40.20
C.	169	0.20	33.80
D.	200	0.10	20.—
	623		$ 142.—

Jeżeli wyniki z obliczenia kosztów służyć mają do skonstatowania, czy należy w pewnym przemyśle włożyć dodatkowe kapitały, to jest jasnem, że wyniki te muszą stanowić dokładny szacunek faktycznego czystego dochodu. Badanie, które ma dać dowód, czy nowe przedsiębiorstwo będzie pracowało dodatnio, różni się bardzo od takiej rewizji, która wskazuje, czy przedsiębiorstwo już istniejące ma dalej istnieć? Odnośne zestawienia obliczeń kosztów nie odróżniają błędnie tych dwóch odmiennych między sobą punktów widzenia. Staje się więc istotnem uwzględnienie jałowych biegów maszyny. Nie uwzględnia się natomiast jałowych biegów, gdy przy organizowaniu fabryki chce się kalkulacyjnie wyliczyć, czy da się wyprodukować towar po oznaczonej cenie z zarobkiem.

O technice obliczenia kosztów własnych w ogólności ma się do powiedzenia bardzo mało. Nie daje się ustanowić systemu, któryby się dał zastosować do wszystkich przedsiębiorstw. Huta żelazna, fabryka sukna, w których każda przechodzi różne procesy pracy, fabryki wykonywujące specjalne maszyny, gdzie nie tylko oblicza się ogólne koszty maszyny, ale również każdej części składowej, różnią się między sobą bardzo, a wszystkie razem różnić się będą od obliczenia kosztów np. w przedsiębiorstwie spedycyjnem. A więc szematu niema.

Tłum. H. J. BUSCH.

Księgowość formalna, a odpowiedzialność buchaltera

(Artykuł dyskusyjny).

W związku z artykułem dyskusyjnym kol. A. Iwaszczenki, pod powyższym tytułem w Nr. 12 (22) zamieszczonym, pozwalam sobie zabrać głos, kreśląc poniższe uwagi, jako materjał do ewentualnego dalszego wyjaśnienia, celem możliwie wszechstronnego omówienia „odpowiedzialności buchaltera".

Zakres działalności buchaltera do dziś dnia nie został dostatecznie skrystalizowany, a nawet przez buchalterów - fachowców jest rozmaicie interpretowany.

Dowodem służyć może ogłoszone w swoim czasie na szpaltach „Buchaltera Polskiego" pytanie, czy mamy przybrać miano „księgowych", czy też pozostać przy nazwie „buchalter"?

„Buchalter" i „księgowy" nie mogą być uważane jako synonimy, jeżeli pojęcia te rozważać absolutnie ściśle. Odpowiednikami dla nich należałoby chyba uznać angielskie „accountant" i „book - keeper", wkładając w nie następującą treść: „buchalter" wyznacza rachunki (konta), „księgowy" prowadzi księgi, — pierwszy jest siłą kierowniczą, drugi wykonawczą.

W przedsiębiorstwach małych buchalter siłą rzeczy będzie jednocześnie księgowym, gdyż obydwie te czynności skupiają się w jednej osobie, w przedsiębiorstwach większych będą one w myśl powyższego odpowiednio podzielone, przyczem buchalter obejmuje właściwy dział pracy, mając do dyspozycji mniejszą lub większą ilość księgowych. W poważniejszych przedsiębiorstwach, oprócz buchalterów, spotykamy ponadto szefa buchalterji.

Nie możemy pominąć milczeniem „rachunkowych", „papierowego łącznika między przedsiębiorstwem

a buchalterją ogólną", według terminologji kol. A. Iwaszczenki. „Rachunkowi" na pierwszy rzut oka pełnią funkcje jakoby drugorzędne, w gruncie zaś rzeczy zasługują na baczną uwagę ze względu na wytwarzany przez nich materjał dowodowy, jak rachunki (faktury), listy płacy, zestawienia i t. p., na których podstawie buchalterja ogólna uskutecznia księgowania.

Stosownie do zamierzeń kol. A. Iwaszczenki rozumieć należy, że narazie w grę wchodzą buchalterzy, względnie buchalterzy - księgowi, pozostaje zaś tymczasowo na uboczu kwestja stopnia odpowiedzialności szefów buchalterji, „księgowych" i „rachunkowych".

Sprawa odpowiedzialności buchaltera nie może być ujmowana li-tylko w odniesieniu do istniejących przepisów prawnych. Ustawodawstwo obecne nie przewiduje i nie obejmuje całokształtu rozwoju techniki buchalteryjnej, przystosowywującej się do wymagań coraz potęgującego się życia gospodarczego, jak to uzasadnił dostatecznie kol. St. Kulesza w artykule „Rozwój życia gospodarczego a układ ksiąg handlowych" w tymże Nr. 12 (22) „Buchaltera Polskiego". Odpowiedzialność buchaltera winna być przeto wyjaśniona i ustalona pod kątem widzenia potrzeb i wymagań teraźniejszości, nawet przyszłości, a nie poniekąd „przeszłości".

Absolutnie nie rozumiem, **d l a c z e g o „buchalter księgowości ogólnej nie może odpowiadać za zgodność księgowości z rzeczywistym stanem rzeczy, a tylko za prawidłowe zaksięgowanie tego, co otrzymuje się od przedsiębiorstwa do zaksięgowania"**? W dalszej części artykułu Sz. Kolega przecież sam powiada, że „każdy zapis w księgach formalnych jest swego rodzaju aktem prawnym", a czyż jakikolwiek akt prawny może mieć swą treścią cokolwiekbądź niezgodnego z rzeczywistym stanem rzeczy?! Ponadto, jeżeli w księgach buchalteryjnych cokolwiek bądź jest niezgodne z rzeczywistym stanem rzeczy, to w takim razie ma się do czynienia z fikcją. Stosownie zaś do art. 445 prawa karnego winny zamieszczania świadomie fałszywych danych w księgach, przez ustawę przepisanych, podlega więzieniu od 1 roku do 6 lat.

Teza powyższa kol. A. Iwaszczenki, nie będąc w zgodzie z rzeczywistym stanem rzeczy, unieważnia się sama przez się.

Na miejsce tej samounieważniającej się tezy wysuwa się logicznie teza następująca: **musimy stwierdzić z całą stanowczością, że buchalter odpowiada za zgodność z rzeczywistym stanem rzeczy dokumentów, podlegających zaksięgowaniu, jak również za prawidłowe księgowanie tychże dokumentów we wszystkich księgach, prowadzonych w przedsiębiorstwie (instytucji).**

Tak postawiona teza, według mego, przynajmniej, przekonania, stwarza należyty stan i bieg rzeczy w każdem przedsiębiorstwie (instytucji), ustala właściwy zakres działalności buchaltera, określa jego stanowisko prawne względem kierownictwa przedsiębiorstwem oraz władz państwowych.

Kronikarz, na podstawie „papierowego łącznika", zmian zaszłych w stanie majątku przedsiębiorstwa, jakim dotychczas był buchalter, a w wielu wypadkach, niestety, pozostaje nim nadal, dochodzi do kresu racji swego bytu.

Dla buchaltera nowoczesnego nie może być obojętną sprawa „łącznika papierowego", **gdyż właśnie jego bezpośrednim obowiązkiem być musi dbałość o to, ażeby materjał ten we wszystkich szczegółach odtwarzał bezsprzecznie rzeczywistość.** Jego też najbliższem zadaniem będzie—technika ujęcia należytego najdrobniejszych przejawów życia przedsiębiorstwa.

Obowiązkiem zaś poszczególnych działów przedsiębiorstwa winno być nietylko nadsyłanie we właściwym czasie dokumentów o dokonanych obrotach i tranzakcjach, lecz również **uprzednie** informowanie się w dziale buchalterji, zawsze, gdy tego zachodzi potrzeba, o możności zawarcia traktowanych interesów.

Buchalter winien być stale w kursie biegu interesów przedsiębiorstwa, nie może nie być prawą ręką kierownictwa przedsiębiorstwem, z urzędu winno przysługiwać mu veto we wszystkich wypadkach, gdy powstaje jakiekolwiek zastrzeżenie prawne co do dokumentu, podlegającego zaksięgowaniu, oraz ze względu na odpowiedzialność karną z tytułu zaksięgowania dokumentu.

Buchalter jest przedstawicielem prawa, winien stać na straży prawa i nienaruszalność jego stanowiska przy przestrzeganiu prawa winna być zawarunkowana i zagwarantowana odnośnemi przepisami państwowemi.

Sprawa odpowiedzialności buchaltera ma bezspornie szczególnie ważne znaczenie dla życia gospodarczego kraju i jako zagadnienie ogólno-państwowe winno być jak najrychlej ustawodawczo szczegółowo rozwinięte.

ALEKSANDER ELSNER.

Gotówkowe czy kredytowe wykonanie budżetu?

Odpowiedź Kolegom.

Artykuł mój, zamieszczony w listopadowym numerze „Buchaltera Polskiego", odbił się widocznie dość szerokiem echem w sferach Kolegów, pracujących w związkach samorządowych, skoro Redakcja otrzymała szereg listów, bądź przyznających słuszność moim wywodom, bądź też niezgadzających się z mojemi wywodami.

Śród oponentów moich najpoważniejsze głosy — to opinja kolegów: T. Roszki z Radzymina oraz Alfreda Bruszkiewicza z Makowa.

Celem dokładnego oświetlenia tej interesującej sprawy, pozwalam sobie raz jeszcze zająć miejsce na łamach „Buchaltera", aby odpowiedzieć na stawiane mi zarzuty.

Mojem zdaniem, rozwiązuje wątpliwości zdanie Kolegi Roszko, który mówi, że zasadniczą sprawą jest **realność budżetu** i dalej zaraz zaznacza, że dużo, bardzo dużo, Związków Komunalnych wykonywa budżet w 60 — 70% sum preliminowanych.

Otóż to zdanie p. Roszki jest najlepszą obroną mojej tezy.

Jeżeli tak często się zdarza, że preliminarz budżetowy niebywa wykonywany, to dzieje się to dlatego, że zawodzą wpływy. Gdy zaś zawodzą wpływy, to trzeba ograniczać wydatki, pomimo otrzymanych upoważnień do ich dokonywania.

Gdyby dopuścić do kredytowego wykonywania budżetu rozchodowego bez dodatkowego zezwolenia

właściwych organów, to spowodować możemy tak znaczne a nieprzewidziane zadłużenie związku, że zachwiać możemy jego finansami.

Tego nam czynić nie wolno. Dlatego konieczne jest przyjęcie zasady, że **każdy plan gospodarczy (budżet) uchwalony jest jedynie warunkowo, to znaczy, możność dokonywania przewidzianych w tym planie wydatków uzależniona jest od tego, czy nie zawiodą przewidywane wpływy.**

Jeżeli zawodzą przewidywane wpływy, a zachodzi konieczność dokonania mimo to pewnych preliminowanych wydatków, wtedy należy wyszukać inne wpływy na miejsce tych, które zawiodły.

Takim surogatem wpływu jest zaciągnięcie pożyczki.

Ale zaciągnięcie pożyczki, obarczającej Związek zobowiązaniem nie może być dokonane inaczej, jak z upoważnienia tych władz, które budżet zatwierdzają. Znaczy to, że należy preliminarz budżetowy uzupełnić przez wstawienie do budżetu dochodów pożyczki, zaciąganej celem zastąpienia nie dających się zrealizować wpływów.

Oto wszystko. Jeżeli mamy stać na straży interesów Związku, to mojem zdaniem, niezłomnie przestrzegać musimy powyżej wygłoszonej zasady.

Ale może jej przestrzeganie wywołuje jakie trudności techniczne? Nic podobnego. Przeciwnie: ułatwienie księgowania.

Weźmy przykład zacytowany przez Kolegę Roszko: wyobraźmy sobie, że nam maszyna jest koniecznie potrzebna w miesiącu maju, czerwcu, a gotówki nie posiadamy, pomimo, że mamy pokrycie w budżecie.

Kupujemy maszynę, otrzymujemy rachunek i wydajemy zamiast gotówki weksle.

Otóż ponieważ wystawiać imieniem Związku weksli bez upoważnienia odnośnych władz nie wolno, należy wstawić do budżetu dochodów jako preliminowany wpływ zaciąganą pożyczkę wekslową.

Wtedy zarówno zaciągnięcie pożyczki jak i zakup maszyny znajdują swój wyraz w budżecie i żadnych pozabudżetowych księgowań nie wymagają, oczywiście z zastrzeżeniem dotyczącem dodatkowego księgowania w końcu roku tych pozycyj wykonanego budżetu, które zwiększają lub zmniejszają majątek związku.

Oczywiście w wyjątkowych wypadkach, gdy chodzi o kredyt krótkoterminowy, który znajdzie bez najmniejszej wątpliwości pokrycie z bieżących dochodów budżetowych przed dniem zakończenia okresu budżetowego, można pominąć obowiązek rejestrowania kredytu w budżecie dochodów i równoważnika na opłatę długu w budżecie rozchodów, ale nie może to obalić zasady, że zaciągać długów, nieprzewidzianych budżetem, nie wolno.

Kolega Bruszkiewicz pisze: „jeżeli powzięliśmy zamiar wybudowania szkoły powszechnej za sumę zł. 150.000 i szkołę taką w bieżącym roku pobudowaliśmy, jednak z końcem roku obrachunkowego zalegamy dostawcom za różne materjały i roboty około zł. 50.000, mając na to pokrycie w niezrealizowanych zaległościach budżetowych czynnych, to czemu w sprawozdaniu z wykonania budżetu mamy ujmować wykonanie tego zamierzenia w stosunku 66%, skoro wykonaliśmy je całkowicie w 100%?

O ile dobrze rozumiem Kolegę Bruszkiewicza, w preliminarzu rozchodów zamieszczono pełną wartość projektowanego gmachu szkolnego, a więc 150.000.

Według przyjętej przezemnie zasady należy analogicznie do tego, co powiedziałem w przykładzie o zakupionej maszynie, wyjednać dodatkową pozycję w preliminarzu dochodów: pożyczka na wykończenie gmachu szkolnego. Da to nam możność wykazania w rozchodach całkowitej sumy wydatkowanej na budowę szkoły i jasnego przedstawienia w sprawozdaniu faktycznego stanu rzeczy.

Pozostałe drobne uwagi w listach Szanownych Kolegów nie mają szerszego znaczenia, przyczem polegają częściowo na oczywistem nieporozumieniu i dlatego ich tutaj nie omawiam, zastrzegając sobie możność dyskusji przy osobistem spotkaniu.

Wreszcie proszę Kolegów o przebaczenie, że nawał pracy i obowiązek udzielenia niniejszej odpowiedzi zmusił mnie do tego, iż dalszy ciąg moich notatek o „Rachunkowości Samorządowej", ukaże się dopiero w następnym numerze „Buchaltera Polskiego".

STAN. LIPIŃSKI.

Rola buchaltera samorządowego

W związku z artykułem kolegi, p. Stanisława Lipińskiego, p. t. „Gotówkowe czy kredytowe wykonanie budżetu", pozwalam sobie napisać kilka słów w tej sprawie. Uważam, iż częściowe kredytowe wykonanie budżetu jest bezwzględnie potrzebne ze względu na układy wpływów, które później następują niż wydatki; przykład: większe wydatki na drogi, budowle, meljoracje i t. p. zaczynają się z rokiem budżetowym, to jest od 1 kwietnia i trwają w całym napięciu mniej więcej do m. października, zaś większe wpływy wypadają na m. listopad, grudzień i do końca roku budżetowego. Wobec tego samorządy zmuszone są uciekać się do pożyczek krótkoterminowych, lub też wydawać pokrycia wekslowe za dostarczone materjały. Naszą zaś, buchalterów, kierowników kasowo-rachunkowych, rola jest w tym taka, abyśmy prowadzili rachunkowość, bacząc, by kredytowe wydatki nie były powodem przekroczenia budżetu. Prócz powyższego wypadku, mamy jeszcze jeden, powodujący zaciąganie krótkoterminowych zobowiązań, a to z wynikających zaległości budżetowych czynnych, o ile te na czas nie zostały ściągnięte.

Muszę przy okazji jedno zaznaczyć, iż w wielu wypadkach, buchalterzy mają trudność w prowadzeniu rachunkowości z powodu nieobecności na posiedzeniach Wydziałów Powiatowych i Magistratów. Buchalterja uważa się po większej części za automat, który winien przeprowadzić tę lub ową pozycję rachunkową bez wpływu na nią; w tym tkwi właśnie cały tragizm, a więc setki nieporozumień, niepotrzebnych kwasów, a rezultat tego — niedobór budżetowy.

Jeszcze ważną przyczyną jest, iż na stanowisko buchalterów (kierowników kasowo-rachunkowych) samorządu nie powołują fachowców lub powierzają nadzór nad buchalterją sekretarzowi, jak to bywa w samorządach ziemskich. P. sekretarze nie mają ruty-

ny buchalteryjnej, referaty rachuby spaczają. Dodać do tego potrzeba, iż napływ do samorządów sił fachowych jest mały, ze względu na nikłe wynagrodzenie — przeciętnie etaty stanowią VII stopień, to jest od 500 — 600 zł. gdy zaś specjalista winien otrzymywać od 1000 — 1200 zł. miesięcznie.

W. ŁADNOWSKI.

Siedlce.

Informacje dla kandydatów na członków Polskiego Związku Buchalterów-Rzeczoznawców, Buchalterów-Bilansistów i ich Pomocników w Rzeczypospolitej Polskiej

1) Kandydat musi traktować zawód buchaltera jako zasadniczy, jak traktuje swój zawód: lekarz, prawnik, farmaceuta, rzemieślnik danej specjalności i t. p. Osoby, zajmujące się przejściowo pracą w buchalterji, zechcą kandydatur swoich nie zgłaszać.

2) Członkiem Związku może być: 1) buchalter-rzeczoznawca, zaprzysiężony jako biegły sądowy lub ustanowiony jako rzeczoznawca przez jedną z Izb Przemysłowo-Handlowych względnie mianowany jako rewident buchalteryjny przez władze skarbowe lub też posiadający odpowiednią, udowodnioną praktykę buchaltera-rzeczoznawcy; 2) buchalter (ka)-bilansista (stka), 3) pomocnik (ca) buchaltera. Prócz tego każdy kandydat musi być narodowości polskiej, wyznania chrześcijańskiego oraz posiadać wykształcenie ogólne i specjalne, handlowe. Osoby, nieuważające się za polaków, aczkolwiek chrześcijanie i nawet posiadające obywatelstwo polskie, nie są przyjmowane w poczet członków Związku.

3) Kandydat winien zapoznać się dokładnie ze statutem Związku oraz, o ile nie był dotychczas prenumeratorem „Buchaltera Polskiego", nabyć komplety roczniki „Buch. Polsk." za 1928 i 1929 r., przeczytać je, zastanowić się nad przyczynami powstania naszego Związku, zanalizować dotychczasową działalność jego i zadać pytanie sobie, czy kierunek prac i zadania Organizacji odpowiadają kandydatowi? Dopiero po takiem, głębszem zastanowieniu należy powziąć decyzję przystąpienia do Związku.

4) Osoby, zamierzające prowadzić jakąkolwiek agitację polityczną na terenie Związku, zechcą kandydatur nie zgłaszać, gdyż narazić się mogą na wykluczenie przymusowe przez Zarząd z grona członków z chwilą zauważenia jakichkolwiek usiłowań, zmierzających do prowadzenia agitacji na rzecz partyj politycznych.

5) Kandydaci, mający zamiar przystąpienia do Związku jedynie dla otrzymania posady stałej lub zajęć dorywczych, zechcą się nie zgłaszać. Związek może polecić członka na posadę wówczas, gdy dokładnie pozna charakter i kwalifikacje fachowe. Zresztą, chcąc coś otrzymać z Organizacji, trzeba przedewszystkiem wpierw jej dać. Kto tego nie rozumie, niech się nie zapisuje. Zarząd Związku wykreślił już z grona członków szereg osób, które wstępując, liczyły tylko na doraźne korzyści materjalne, jak otrzymanie posady stałej lub zajęcia dodatkowego.

6) Buchalter (ka) — polak (ka) winien zważyć sobie dokładnie, że Polska tylko wówczas ostać się może wolną, niepodległą, o ile każdy polak spełni obowiązek swój w stosunku do Państwa przez ogólne poczucie narodowe i **podniesienie wartości pracy codziennej, która jest podstawą egzystencji kraju.** Winniśmy brać przykład z niebardzo miłych nam sąsiadów, niemców, którzy przedewszystkiem organizowali się i pracowali nad rozwojem swojego życia gospodarczego przez podnoszenie do najwyższego możliwie poziomu każdego zawodu. Bierzmy więc przykład z niemców, organizujmy się i pracujmy nad podniesieniem zawodu buchaltera w Polsce, co wyjdzie na korzyść kraju i osobistą każdego pracownika-buchaltera.

7) Deklarację należy wypełnić, podając wszystkie odpowiedzi szczerze, nie krępując się. Do deklaracji należy dołączyć odpisy świadectw szkolnych, pracy i zaświadczenie firmy, w której kandydat pracuje w chwili zgłoszenia deklaracji, o rodzaju zajmowanego stanowiska. Buchalterzy-rzeczoznawcy winni dołączyć odpis nominacji sądowej lub z Izby Przemysłowo-Handlowej, lub władzy skarbowej lub też inne dowody, stwierdzające praktykę prywatną w charakterze buchaltera-rzeczoznawcy. O ile kandydat jest nieznany członkom Polsk. Zw. Buchalterów-Rzeczoznawców i nie może wskutek tego uzyskać ich podpisów, jako wprowadzających, może powołać się na opinję osób lub instytucyj, znanych w miejscowości, gdzie kandydat pracuje lub zamieszkuje.

8) Wypełnioną deklarację wraz z załącznikami (w myśl punktu 7-go) należy przesłać do Zarządu Związku (Warszawa, Nowy Świat 3), wpłacając równocześnie za załączonym blankietem nadawczym do P. K. O. (na konto Nr. 18686 — Polski Zw. Buchalterów-Rzeczoznawców, Warszawa) wpisowe zł. 10.— i składkę za pierwszy miesiąc zł. 5.— (począwszy od m-ca, w którym kandydat zgłasza deklarację). Bez wpłaty wpisowego i składki deklaracja rozpoznawaną nie będzie.

9) Po otrzymaniu przez Zarząd Związku deklaracji kandydata i zebraniu (w razie potrzeby) informacyj szerszych, Zarząd decyduje ostatecznie o przyjęciu lub nieprzyjęciu kandydata w poczet członków Związku. Motywy nieprzyjęcia nie są komunikowane i wpłacone wpisowe oraz składka podlegają zwrotowi.

10) O ile po złożeniu deklaracji kandydat cofnie zgłoszenie swoje przed decyzją Zarządu (punkt 9-ty), wpisowe i składka przechodzą na rzecz Związku i zwrotowi nie podlegają.

11. Po decyzji Zarządu o przyjęciu członek otrzymuje legitymację członkowską oraz bezpłatnie „Buchaltera Polskiego", począwszy od m-ca, w którym nastąpiło przyjęcie. Numery „Buchaltera Polskiego", wyszłe z druku do chwili przyjęcia członka, nabyć można w kancelarji Związku pg. cen dla zwykłych prenumeratorów.

12) Składki miesięczne po zł. 5.— należy wpłacać bez wezwania 1-go dnia każdego miesiąca zgóry. Prócz tego członkowie zamieszkali na prowincji, opłacają po 1 zł. 20 gr. miesięcznie za stenogramy poniedziałkowych wieczorów dyskusyjnych, prowadzonych w Warszawie.

Zarząd Główny Polskiego Związku
Buchalterów-Rzeczoznawców,
Buchalterów-Bilansistów i Ich Pomocników
w Rzeczypospolitej Polskiej

BUCHALTERZY — POLACY!

ZAPISUJCIE SIĘ DO ORGANIZACJI!

PRENUMERATA „Buchaltera Polskiego“ wynosi (z przesyłką pocztową lub odnoszeniem do domów w Warszawie) kwartalnie zł. 4.50, półrocznie zł. 8.20, rocznie zł. 16. Członkowie Polskiego Zw. Buchalterów Rzeczoznawców, Buch.-Bilansistów i ich Pomocników, otrzymują pismo bezpłatnie.

CENA OGŁOSZEŃ: połowa strony tytułowej zł. 300.—

	przed tekstem	za tekstem	w treści redakcyjnej
cała strona	zł. 280.—	zł. 200.	zł. 350.—
1/2 „	150.—	110.—	180.—
1/4 „	80.—	60.—	100.—
1/8 „	45.—	35.—	60.—

WPŁATY dla „Buchaltera Polskiego” należy uskuteczniać na konto w P. K. O. Nr. 18686 — Polski Związek Buchalterów Rzeczoznawców, Buchalterów-Bilansistów i ich Pomocników—Warszawa.

Adres Redakcji i Administracji: Warszawa, Nowy Świat 3. tel. 164-04.

Redaktor i wydawca: *ANTONI SZYLLER.*

ZAKŁ. DRUK. P. WYSZYŃSKI I S-KA, WARSZAWA, WARECKA 15